

2020

SANSKRIT — HONOURS

Paper : CC-1

(Classical Sanskrit Literature-Poetry)

Full Marks : 65

The figures in the margin indicate full marks.

*Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable.*

Section - A

(Marks : 10)

Unit - II

1. रघुवंशमहाकाव्यस्य प्रथमसर्गमनुसृत्य राज्ञः दिलीपस्य चारित्रिकं वैशिष्ट्यं यथापाठ्यं विव्रियताम्। 10

अथवा,

अधोलिखितेषु द्वयोः आङ्ग्लभाषया मातृभाषया वा अनुवादः कार्यः। 2×5

(क) प्रजानामेव भूत्यर्थं स ताभ्यो बलिमग्रहीत्।

सहस्रगुणमुत्स्रष्टुमादत्ते हि रसं रविः॥

(ख) आकारसदृशप्रज्ञः प्रज्ञया सदृशागमः।

आगमैः सदृशारम्भ आरम्भसदृशोदयः॥

(ग) प्रजानां विनयाधानाद्रक्षणान्द्वरणादपि।

स पिता पितरस्तासां केवलं जन्महेतवः॥

Section - B

(Marks : 20)

Unit - I

2. कुमारसम्भवमहाकाव्यस्य पञ्चमसर्गे विधृतायाः पार्वत्या समाचरितायाः तपस्यायाः वर्णनं कृत्वा तथाविधतपश्चरणस्य कारणमपि लिख्यताम्। 10

Please Turn Over

अथवा,

- (क) अधोलिखितयोः कस्यचिदेकस्य आङ्ग्लभाषया वङ्गभाषया वा अनुवादः कार्यः। 5
- (अ) अथानुरूपाभिवेशतोषिणा
कृताभ्यनुज्ञा गुरुणा गरीयसा।
प्रजासु पश्चात् प्रथितं तदाख्यया
जगाम गौरीशिखरं शिखण्डिमतम्॥
- (आ) अरण्यबीजाञ्जलिदानलालिता-
स्तथा च तस्यां हरिणा विशश्वसुः।
यथा तदीयैर्नयनैः कुतूहलात्
पुरः सखीनाममिमीतलोचने॥
- (ख) अधोलिखितयोः कस्यचिदेकस्य भावः सम्प्रसार्यताम्। 5
- (अ) पङ्कजं सशैवलासङ्गमपि प्रकाशते।
(आ) प्रियेषु सौभाग्यफला हि चारुता।

Unit - II

3. (क) अधोलिखितयोः यथाभिमतमेकस्य संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च सप्रसङ्गं व्याख्या कार्या। 7
- (अ) स्वयं विशीर्णद्रुमपर्णवृत्तिता
परा हि काष्ठा तपसस्तया पुनः।
तदप्यपाकीर्णमतः प्रियम्बदां
वदन्त्यपर्णेति च तां पुराविदः॥
- (आ) तथातितप्तं सवितुर्गभस्तिभि-
र्मुखं तदीयं कमलप्रियं दधौ।
अपाङ्गयोः केवलमस्य दीर्घयोः
शनैः शनैः श्यामिकया कृतं पदम्॥
- (ख) अधोलिखितेषु त्रयाणामुत्तरं लेखनीयम्। तेषु न्यूनतया द्वयोः उत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च देयम्। 1×3
- (अ) कस्मिन् विषये केषां वयः जनैः न समीक्ष्यते?
(आ) कीदृश आसीत् पार्वत्याः पारणाविधिः?
(इ) “निकाम विविधेन वह्निना”— अत्र विविधशब्देन कतिविधा अग्नयः सूचिताः?
(ई) पार्वत्याः वपुः कीदृशपद्मनिर्मितत्वेनोत्प्रेक्षितं कविना?
(उ) “विवेश कश्चिज्जटिलस्तपोवनं शरीरबद्धः प्रथमाश्रमो यथा” — अत्र प्रथमाश्रमशब्दस्यार्थः कः?

Section - C

(Marks : 20)

Unit - I

4. किरातार्जुनीयमहाकाव्यस्य प्रथमसर्गे वनेचरस्य उक्तिषु प्रतिविम्बिता दुर्योधनस्य राज्यशासन-पद्धतिः संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च लेखनीया। 10

अथवा,

- (क) अधोलिखितयोः यथेच्छमेकस्य संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च सप्रसङ्गं व्याख्या कार्या। 5

(अ) स किंसखा साधु न शास्ति योऽधिपं
हितान्न यः संशृणुते स किम्प्रभुः।
सदानुकूलेषु हि कुर्वते रतिं
नृपेष्वमात्येषु च सर्वसम्पदः॥

(आ) अनारतं तेन पदेषु लम्बिता
विभज्य सम्यग् विनियोगसत्क्रियाः।
फलन्त्युपायाः परिबृंहितायती-
रुपेत्य सङ्घर्षमिवार्थसम्पदः॥

- (ख) अधोलिखितयोः कस्यचिदेकस्य संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च भावः सम्प्रसार्यताम्। 5

(अ) हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः।

(आ) वरं विरोधोऽपि समं महात्मभिः।

Unit - II

5. अधोलिखितेषु पञ्चानां प्रश्नानामुत्तरं पूर्णवाक्येन संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च लेखनीयम्। 2×5

(क) के प्राणविनिमयेनापि कस्य प्रियकार्याणि कर्तुमिच्छन्ति?

(ख) दुर्योधनः कं यौवराज्ये नियुज्य किमकरोत्?

(ग) कस्य पराक्रममनुस्मृत्य दुर्योधनः व्यथितोऽभवत्?

(घ) दुर्योधनस्य राजत्वकाले कुरुदेशः देवभातृकः अदेवमातृको वा अभवत्?

(ङ) “विधीयतां तत्र विधेयमुत्तमम्” – केन कं प्रति च इदमुक्तम्?

(च) शत्रुरहितस्यापि दुर्योधनस्य कथमासीत् युधिष्ठिराद् भीतेराशङ्का?

(छ) दुर्योधनस्य ईहितं कथं ज्ञायते?

Please Turn Over

Section - E
(Marks : 15)
Unit - I & II

6. अधोलिखितेषु विषयत्रयमवलम्ब्य टीका लेखनीया।

5×3

(क) मेघदूतम्

(ख) अश्वघोषः

(ग) भारविः

(घ) गीतगोविन्दम्

(ङ) श्रीहर्षः
